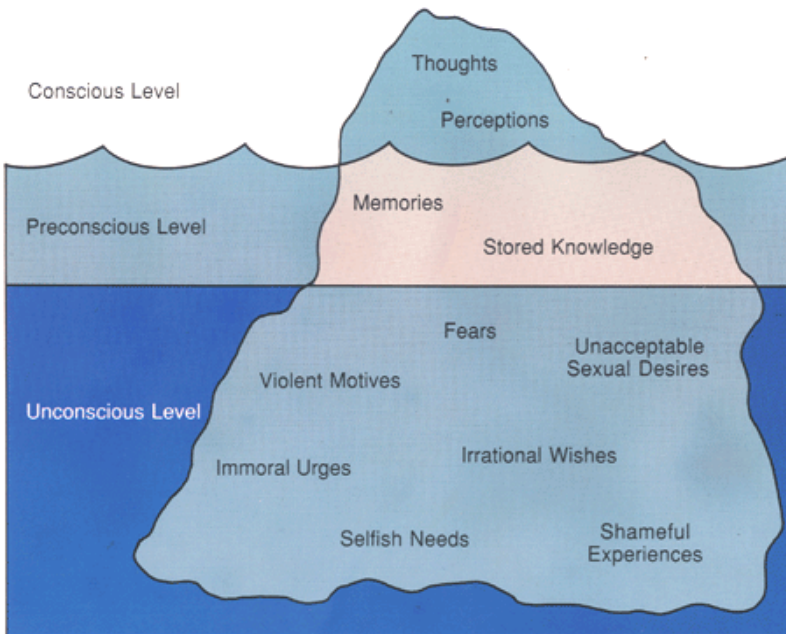

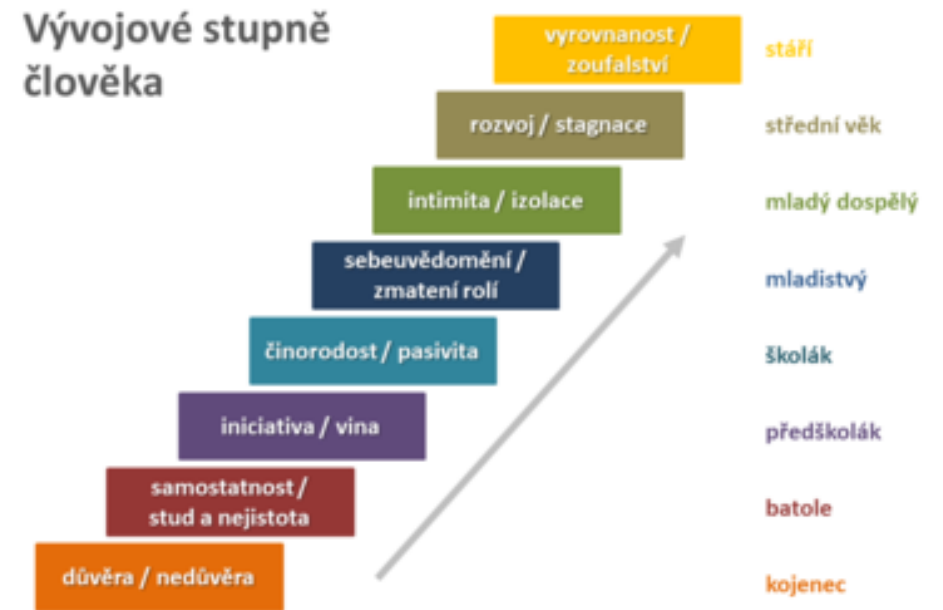
TMSP závěr

Psychoanalytické směry – Freud, Jung, Erikson

PERS 5 Freud's View of the Human Mind: The Mental Iceberg

- Archetypy
- Stařec – muž
- Žena
- Persona
- Stín

Podvědo mí ID a superego

Ukládání traumat:

Být hodné dítě

Výchovné modely – traumatizující

Zlobit – jinak nic neznamenam, nevšimnou si mě

Jak se mnou vychovávající osoby mluvily

Jak se ke mně chovaly

Vědomí - ego

To co prožíváme vědomě

Znalost běžných norem společnosti

Reagují na aktuální stav

Chybí proaktivní směr

Nadvědomí - superego

- Životní hodnoty
- Život na dávkách je smyslem – nevím si s sebou rady
- Hledání vlastní hodnoty – i přes zlobení (etiketizace)
- Splnit očekávání

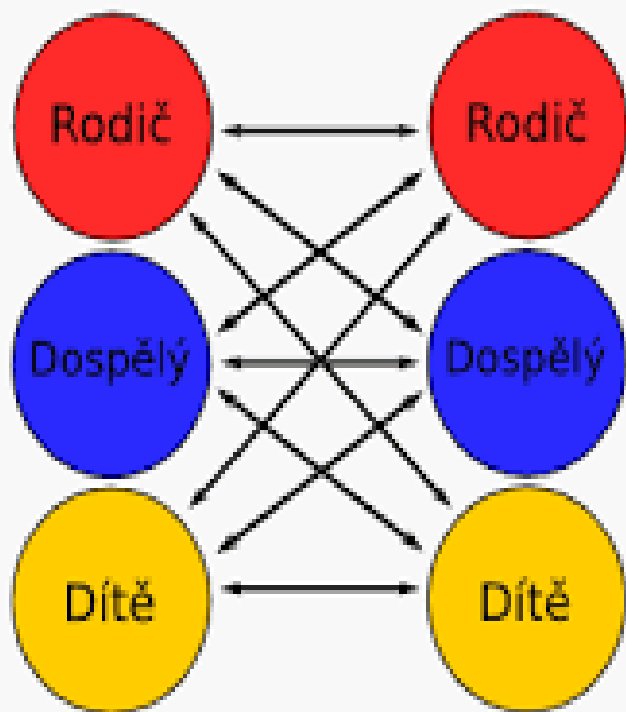
Životní styl

- Na základě těchto tří modelů žiju život
- Vybírám si partnera
- Chovám se tak sám k sobě:
 - Umět si odpustit (archetyp démona)
 - přijmout seberozvoj – archetyp ženy, starce

Cíle psychoanalytických směrů

- Nevědomé učinit vědomým
- Uzavřít neuzavřená vývojová stádia
- Posílit schopnost vyrovnat s požadavky společnosti

Humanistické směry – psyché, duše

Berne - hry

Rogers – mám potenciál změny

Osobnost je stále v procesu změny

Harris

Já nejsem OK – ty jsi OK

Já jsem ok – ty nejsi ok

Já nejsem OK – ty nejsi OK

Já jsem OK – ty jsi OK

Přístup orientovaný na klienta – systemický přístup

Přístup zaměřený na
řešení

Dle Úlehly – se jedná
o ucelený model, má
specifický způsob
myšlení

základem je osoba
sociálního
pracovníka a jeho
konání

Radikální konstruktivismus

- Svět, který prožíváme, a který prezentujeme, je jen naším světem
- V kontaktu s druhými, tento náš svět upevňujeme a sladujeme – zřídka měníme, spíše jen korigujeme, nebo utíkáme
- Prostředí jak jej vnímáme, je naší myšlenkou
- Základní úkol – přijmout, že naše prezentace světa (problému), je jen naším pohledem, jedním z mnoha možný
- Jazyk je hlavním konstruktem naší reality – lingvistika pacienta

Sociální pracovník z pohledu systemiky

- Je důležitější se učit, než lpět na již dosažených znalostech
- Osobní zkušenost je více, než všeobecně uznávané informace
- Sociální pracovník, hledá dialog mezi normami společnosti a přáním klienta
- Reflektuje svou pozici – přebírá role – učitel, rodič, dítě, nebo je dospělý?

Jaké jsou normy společnosti v naší kazuistice?

- Způsob života dospělých
 - Způsob života dětí
 - Způsob života rodiny
 - Způsob života komunity
-
- Za co nesu odpovědnost?

Systemický rozhovor - Úlehla

- Příprava – před samotným setkáním
- Malý rozhovor – small talk, otevření, pocit důvěry
- Dojednávání – co může pracovník nabídnout, co chce klient
- Ukončení
- Příprava na další jednání

Small talk

- Co vás přivádí, jak se máte, co se vám od minule podařilo (i nepatrné posuny)
- Zakázka - Co by jste si rád odnesl, co by se mělo stát, aby jste byl spokojen
- Kdo vám v tom může pomoci

Stav mysli sociálního pracovníka

- Tupé prázdno – nevím jak pokračovat
- Osvícené jasno
- Svoboda možností
- Když nevíte jak dál, mlčte, shrnujte,

Stanovení cíle

- Významný pro klienta
- Raději více malých, než jeden velký a složitý
- Popisují konkrétní chování
- Popisují to co klient chce, než to co nechce
- Pojednávají o začátku něčeho nového
- Realistický – „cíl nebudu již nikdy pít“ může spíše přinést zklamání
- Dosažen na základě klientova úsilí, které je sociálním pracovníkem oprávněně oceněno.

Základní systemické postoje, hodnoty a dovednosti

- Být nakažlivě zvědavý
- Postarat se o svůj i klientův pocit bezpečí
- Ocenění, potvrzení a zplnomocnění klienta
- Podněcovat proces změny

Změna probíhá

- Na úrovni emocí
- Na úrovni jednání
- Na chování druhých – jak pozná vaše okolí, že se děje změna

Zásady

- Nespravuj co není rozbité
- Posiluj to co funguje
- Když něco nefunguje, dělej něco jiného

Preferovaná budoucnost – práce ve skupině

kazuistika

- Kde by jste se viděli za 5,10 let
- Co k tomu potřebujete
- Co umíte
- Jak to co umíte můžete využít k tomu co potřebujete
- Kdo vám může pomoci
- Jak poznáte, že se změna děje:
 - Emočně
 - Situačně
 - Jak to pozná vaše okolí

Humanismus v sociální práci - Rogers

- Přístup zaměřený na problém
- Předmětem **Humanistických koncepcí osobnosti** se stává poznávání zdravé, tvůrčí osobnosti, jejímž cílem je seberealizace, sebeaktualizace, sebeuplatnění.
- Pro sebeporozumnění jsou podstatné vztahy k druhým lidem. Strach pramení ze ztráty druhých a z osamění Pocity viny vznikají, když člověk není schopen kreativity.

- **Humanismus** - ochrana lidské **individuality**
- **Existencialismus**- důraz na existenci a svobodu:
 - Teorie "Já" chápe každého člověka jako **proces**, nikoli hotový výtvar.
 - Přestože je člověk v praxi omezen společenskými normami, potřebuje užívat své **svobody** (především v myšlení a emocích)
- **Optimistický pohled na podstatu člověka** - pokládal organismus - základ všech lidských prožitků - za moudřejší než lidské vědomí
- **Opozice vůči behaviorismu** - nepokládal behavioristický přístup ke zkoumání a k podpoře rozvoje osobnosti za užitečný.
- Zdůrazňuje úzké souvislosti mezi duševním zdravím a seberealizováním.
- Člověk žije hlavně **vlastní osobní a subjektivní svět**.
- Užívá **percepčního (vnitřního) vztažného rámce** = pohlížení na věci z hlediska pozorované osoby, nikoli očima vnějšího pozorovatele

Úkoly sociálního pracovníka - pomáhat

- lidem v reflexi sebe sama
- v odhalování významů, které pro ně prožívaná situace může mít
- chápat i to, jak jejich interpretace světa a zkušeností na ně zpětně působí

- Předpoklad, že názory, postoje a interpretace každého jednotlivce jsou platné a cenné.
- Spjatý s konstruktivistickým pohledem
- Soc. pracovník pomáhá odhalovat svým klientům různé významy jejich zkušeností
- S klientem se jedná partnersky, jako s expertem na vlastní život.
- Očekává se vyšší míra zaujetí se případem

- optika subjektivity,
 - důraz na kreativitu,
 - svobodná bytost.
-
- Co se za jakých situací děje, nikoliv proč.

Proces práce s klientem

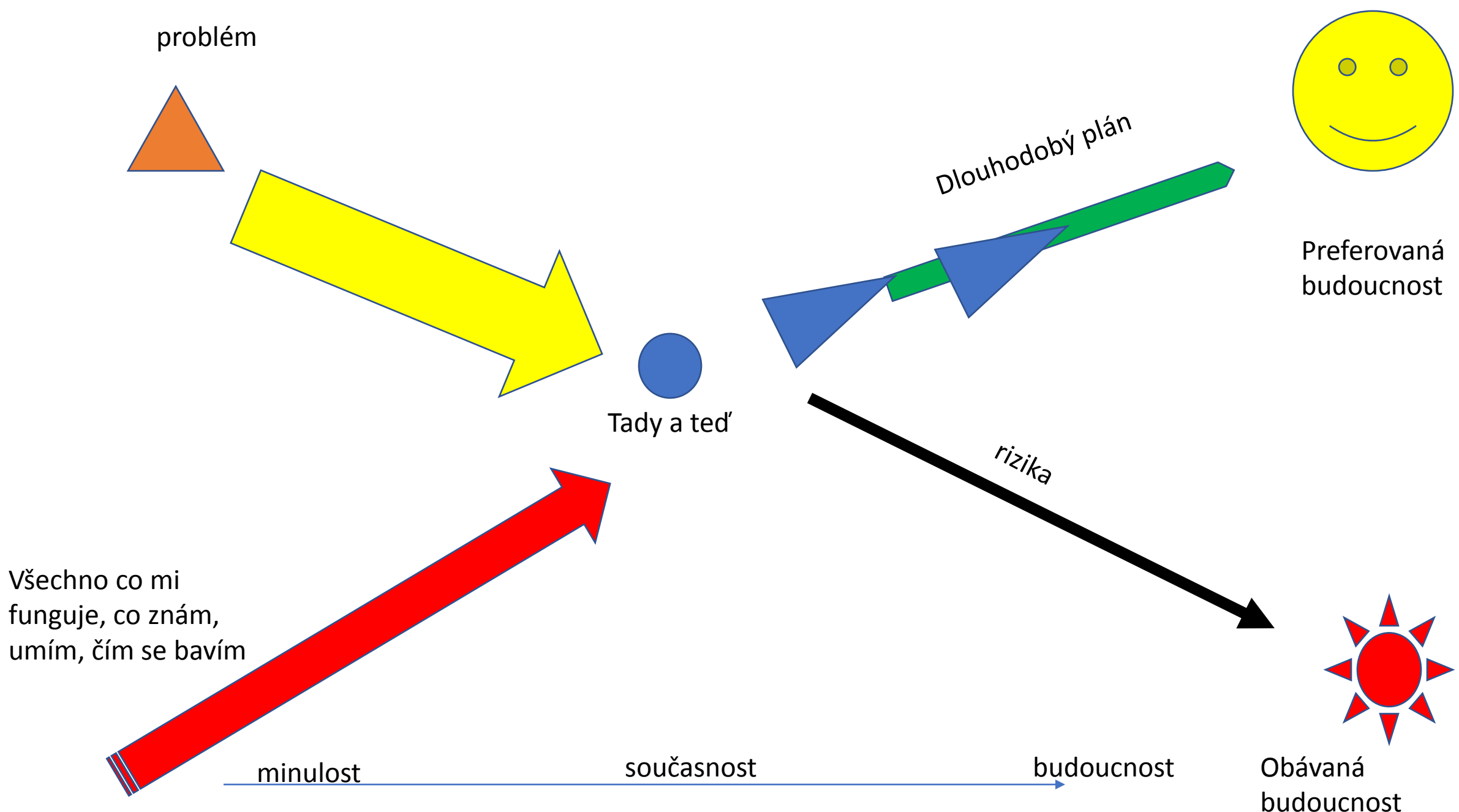
- Klient (pacient) nerozeznává své problémy. Netouží po změně ani růstu. Komunikuje jenom o vnějších věcech.
- Klient stále mluví o neosobních tématech. I když mluví o svých pocitech, prezentuje je bez vztahu k sobě nebo o nich mluví jako o dávné minulosti.
- Klient se začíná uvolňovat, mluví o svých dřívějších pocitech, o minulých zkušenostech.
- Klient už mluví o svých pocitech v přítomnosti. Prožívání je spontánnější, začíná si uvědomovat chyby ve způsobu zpracování dosavadních zkušeností. Toto stadium bývá delší.
- Klient mluví o svých pocitech otevřeně, připouští si je, nevyhýbá se jim. Poznává rozdíl mezi sebepojetím a svým prožíváním.
- Prožívání probíhá plně v přítomnosti. Často se klient i zalekne svých pocitů. Poznává nové části sebe, což vede k trvalé změně. Vše je upřímné, doprovázené fyziologickými jevy. Tato fáze je tedy rozhodující pro změnu.
- V této fázi by měl být jedinec plně fungující osobou. Klient přijímá sebe, důvěřuje svému prožívání, řídí se jím. Dokáže akceptovat své pocity. Jedinec by měl být schopen se dál rozvíjet, poznávat sám sebe.

Otázky – práce ve skupině - kazuistika

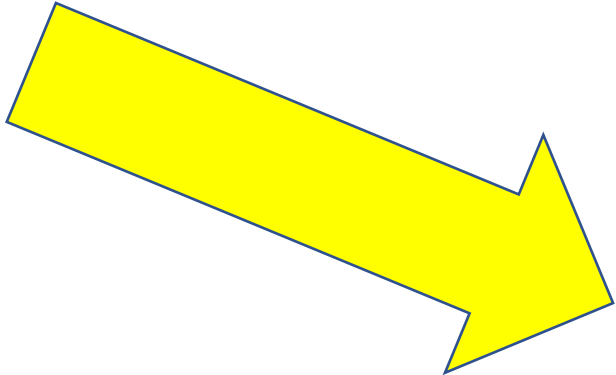
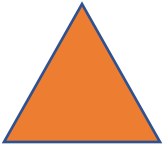
- Jak vidíte svou situaci
- Co vás sem přivedlo
- Co by jste chtěli změnit
- Čeho se obáváte

Základ

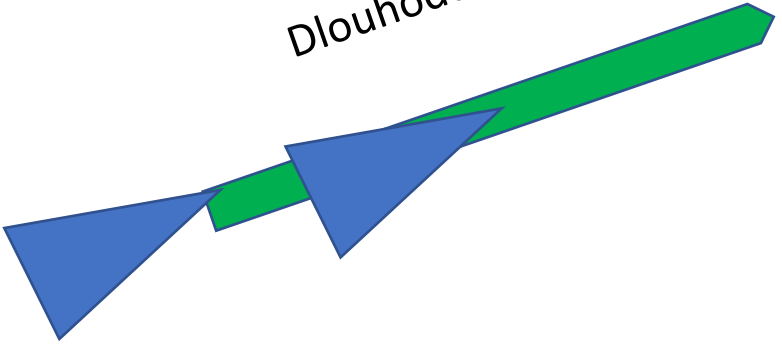
- Nedirektivní přístup – direkce – postoj rodiče, učitele, experta na klientův život
- Umožnit dospělý postoj pro klienta

problém

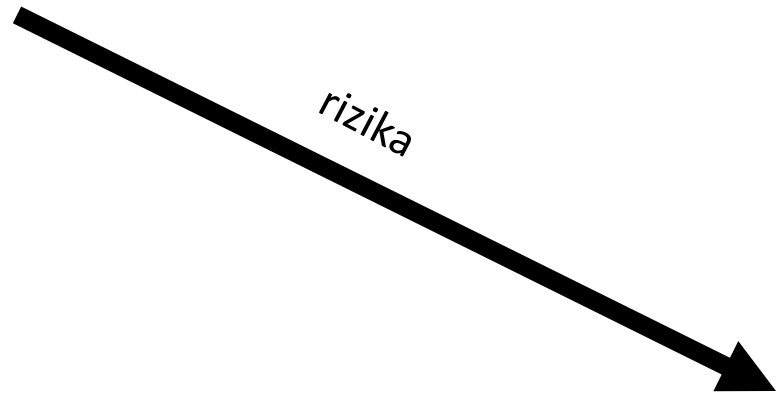
Tady a teď

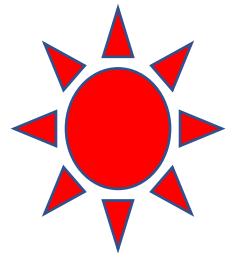
Dlouhodobý plán

Preferovaná
budoucnost

rizika

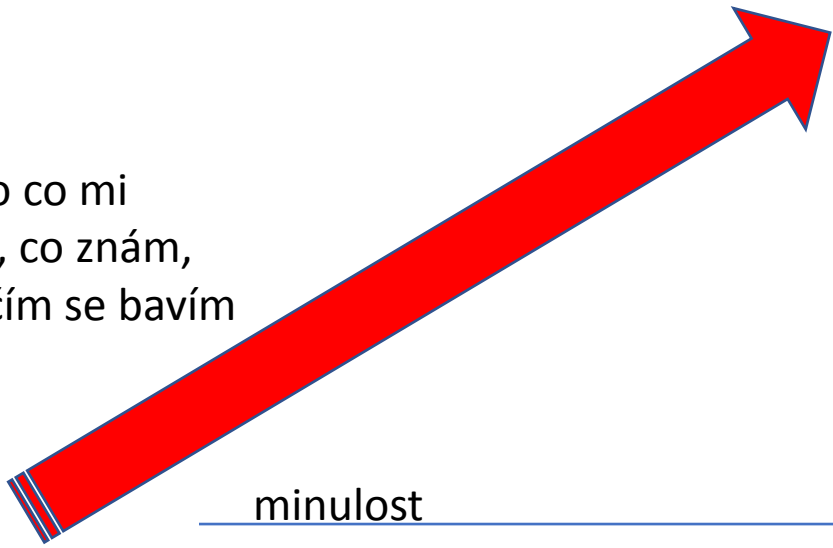
Obávaná
budoucnost

Všechno co mi
funguje, co znám,
umím, čím se bavím

minulost

současnost

budoucnost

Etiketizační teorie v sociální práci

- **Etiketizační teorie** zdůrazňuje proces utváření rolí prostřednictvím **sociálního** očekávání.
- Role označují očekávané jednání vzhledem k držitelům těchto pozic.
- Role lze chápat jen v kontextu vztahů, neboť mohou být identifikovány jen v jejich síti.

Vznik

- Sociálněpsychologické a komunikační modely se začaly v sociální práci uplatňovat v souvislosti s poznatky o lidské komunikaci.
- Na jejich pojetí měla vliv zejména teorie rolí, etiketizační teorie a další oblasti sociální psychologie.
- Důraz je kladen na to, jak se mezi lidmi vytvářejí vztahy a jak jsou vztahy modifikovány v rozmanitých sociálních situacích. Jsou rozebírány i otázky identity, stigmatizace, skupinového chování, teritoriality, sociální a osobnostní změny apod.
- S-P modely mají také blízko ke kognitivním, fenomenologickým a existenciálním školám sociální práce a mají také hodně společného s Rogersovým pojetím práce s klientem a zážitkovými technikami.

Princip

- Teorie nálepkování tvrdí, že deviaci dávají vzniknout sociální skupině, která si definuje pravidla, jejichž porušení vede k označení jedince za devianta.
- Zda bude chování označeno za deviantní tedy určují aktuálně platné společenské normy, přičemž lidé, kteří obdrželi tuto nálepku, se stávají “**outsidery**”.
- To, co je označeno jako deviantní, tedy tolik nesouvisí s tím, čeho se člověk dopustil, ale spíše s tím, jak na daný čin nahlíží společnost.

Deviace a deviantní chování

- **primární deviace** – porušení pravidel v rámci přizpůsobivosti
- **sekundární deviace** – dochází k ní poté, co už byl jedinci přiřazen štítek; je to odpověď jedince na prvotní reakci společnosti

Deviace v čase

- čase (v jednu chvíli může být člověk za deviantní akt souzen mírněji než jindy), - homosexuálové
- původci aktu a na tom, komu při něm bylo ublíženo,
- viditelnosti aktu.

chování	možnosti	
označené	došlo k porušení normy	nedošlo k porušení normy
označené jako deviantní	identifikovaná deviace	neadekvátní označení
neoznačené	skrytá deviace	konformní chování

Teorie moci

- Ti, kdo nálepky udělují, jsou nejčastěji jedinci disponující nějakou mocí (ekonomickou či politickou) a autoritou, například policisté či učitelé.
- Bohatí nálepkují chudé, starší mladší, muži ženy, příslušníci etnické většiny přidělují nálepky lidem z menšin (náboženských, etnických apod.)
- **Soft deviance** = chování jedince je v rozporu s platnými normami, avšak není hrozbou pro sociální řád.
- **Hard deviance** = chování jde jednak mimo normy a navíc je považováno za hrozbu.
- Nálepka může vést ke shovívavosti – děti s ADHD,

Normy

- **Co společnost akceptuje a považuje za normální**
- Většina norem není verbálně fixovaná
- **Člověk konformní** – respektují normy
- **Člověk deviantní** – porušují normy
 - **Právní** – řídí se zákony, porovnává s nimi chování jedince
 - **Sociální** – úlohu hraje náboženský řád, etika, zvyky, obyčeje, společnost
- To tvoří tzv. sociální (společenský) řád

Role mohou být:

- připsané (výsledek určitých okolností - pohlaví, věk, rasa);
- získané (výsledek naší činnosti - vzdělání, prestiž);
- vnucené (výsledek činnosti někoho jiného - nezaměstnanost).

Konflikty rolí

- **Dvojznačnost role** je případem, kdy si nositel role není jistý jejím obsahem.
- **Já-role konflikt** je nesoulad mezi kapacitou nositele role a kompetencemi potřebnými pro výkon role.
- **Problém rolové distance** - např. sociální pracovník, aby zachoval specifické charakteristiky profesionálního vztahu ke klientovi, odděluje své osobní postoje a chování od chování, které se očekává v rámci jeho profesionální role. Klient může chápat snahu o zachování distance jako projev nezájmu o jeho problémy.

Etiketizace - labelling

- Někdy jednáme podle toho co se očekává vzhledem k připsané roli – etiketě
- Jsi hodný chlapec – snažím se dostat roli i přes vnitřní konflikt (chuť něco rozbít)
- Jedná se o sociální očekávání
- Nenabízí postupy jak změnit vnitřní či vnější postoje
- **Sebenaplňující se proroctví – naplnění sebeobrazu, sebepojetí**

Nálepky

- **formální nálepky** – jsou dány profesionály – psychiatři, pediatři...
- **neformální nálepky** – jsou dány vrstevníky, rodinou, učiteli.

Rodina

- Jaké nálepky jsou v rodině
- Jaká jsou očekávání vzhledem k těmto nálepkám

Komunikace v rolích

- Obsahová
- Formální
- Očekávaný efekt

KBT modely

- KBT vzniklo spojení dvou původně samostatných psychoterapeutických směrů – behaviorální terapie a kognitivní terapie.
- **Behaviorální terapie** – je historicky starší než kognitivní. Vychází z *empirismu* – všechno poznání je uskutečňováno prostřednictvím smyslů (zrak, hmat, sluch, čich, chuť). Tento směr se zabývá podrobným sledováním a analýzou zjevného chování jedince v určitých problémových situacích. Cílem je změna problémového chování takovým způsobem, aby jedinec dokázal své problémy lépe řešit a zvládat.
- **Kognitivní terapie** – rozvíjí se v 70. letech v USA. Jde zde o proces přijímání, zpracovávání, hodnocení a ukládání informací z vnějšího i vnitřního prostředí. Zaměřuje se na analýzu a změnu myšlení. Cílem je, aby došlo ke změně myšlení.

Sociální pracovník a KBT

- **Orientace na chování** – soc. pracovníci se zaměřují na klientovy problémy, zatímco KBT se zaměřuje na klientovo jednání
- **Orientace na řešení** – mnoho času se věnuje na promýšlení obtíží a problémů, ale zapomíná se hledat řešení problémů
- **Pozitivní orientace** – podpora pozitivního myšlení klienta. Důležité je oceňování klienta za jeho i drobný úspěch
- **Krok za krokem** – klienti očekávají větší změny, ale to je velmi obtížné, proto je lepší změn dosahovat postupně, pomaloučku, což napomůže klientovi redukovat jeho strach.
- **Flexibilita** – přizpůsobování postupů potřebám klienta
- **Orientace na budoucnost** – orientují se na budoucí cíle

KBT v praxi – vysoká míra sebekontroly

- Něco nám nahání hrůzu
- Nechce si ani ráno vstát – deprese

- Odměňování za malé pokroky,
- Malé radosti
- Práce s radostí a posilujícími kroky

Uppvik029 ---25.3.

Kritická sociální práce – snaha o vyvážení práv a povinností

- Jan Fook
- Nástroj pro analýzu informací
- Jedním z cílů je odstranění sociální nespravedlnosti bez vytvoření nové sociální nespravedlnosti – příkladem jsou dopady fašismu a komunismu – jedna nespravedlnost vytvořila novou nespravedlnost

Proces dekonstrukce

1. Jaké je hlavní téma- témata?
2. Kdo jsou hlavní účastníci – jednotlivec, skupina, komunita?
3. Z jaké pohledu prezentují, co chybí?
4. Rozdílnost pohledu jednotlivých účastníků
5. Jaké mají znalosti a zkušenosti? (teorie, systémy, paradigmatata, kulturu, pohlaví, mocenské hry)
6. Jaký používají jazyk, rozumění pojmům
7. Mezery, předsudky v popisu, co se očekává že získanou.

rekonstrukce

- Pojmenování skrytých a nových částí, nám umožňuje novou konstrukci.
- Využit nových pojmenování, frází,
- Tvorba nových kategorií
- Nové praktické modely
- Vytváření nové struktury nebo procesů, kultury nebo klimatu diskurzu rozvoje a akceptace

Analýza našeho myšlení a práce – analýza příběhu

- Co je důležité v popisu příběhu pro mě? Jaké pojmy, fráze často používám? Je zde ně co jasně binárního?
- Kdo jsou účastní v příběhu (jednotlivci, skupiny, minority) jak sebe vnímám ve vztahu k nim?
- Jaké pohledy jsou zastoupeny, které chybí, jaký je můj pohled?
- Jak příběh interpretuji, jak působí má interpretace na příběh?
- Jaký jiný pohled můžu mít na situaci, jaký jiný pohled jsem udělal?
- Jaké znalosti používám, jak je užívám v praxi
- Jakým rolím napomáhám, jaké jsou mé postoje k moci?

Enviromentální teorie

Ekologická teorie sociální práce se inspičuje modelem ekologie – existence jednotlivce je ovlivňována jeho okolím a naopak

- *Mikrosystém* – vliv různých aspektů vnitřního prostředí daného jedince, jeho **inteligence**, **osobnost** apod.
- *Mezosystém* – zahrnuje vliv nejbližšího okolí jedince, malé sociální skupiny, jichž je členem.
- *Makrosystém* – obsahuje celou společnost a je tvořen různými kulturními zvyky, tradicemi, jazykem či politickou koncepcí.
- *Exosystém* – zahrnuje vztahy jednotlivých mezosystémů, jedná se o širší okolí jedince, které je zprvu zprostředkováno aktivitou matky, později vlastní interakcí jedince s cizími mezosystémy, s nimiž přijde do přímého styku.
- *Chronosystém* – určuje časovou složku. Ani makrosystém není stabilní, mění se v čase. Proto je nutné zohlednit časové období, v němž dotyčný žije (velké světové události dané doby, historická specifika).

- nelze pochopit složitost lidského jednání v lineárních, atomizovaných a mechanických podmínkách. Široký pohled nabízí komplexnější rámec. Celky jsou složeny z dílů a ty jsou mezi sebou propojeny a ovlivňují se.
- Systém má svou energii na udržení rovnováhy – vlastní systémy sebezáchovy.
- Adaptivita systému – systémy mají mechanismy k zachování integrity, umožňují jim zvládnout a přizpůsobit se měnícím se okolnostem.

Metody ekologické teorie

- Každý člověk v každém čase zaujímá nějakou roli. Může dojít ke konfliktu těchto rolí, např. vícegenerační soužití, kde se role rodiče a dítěte mísí v jednom malém prostředí.
- Problém prostředí (fyzické, ekonomické, sociální).
- Problém duševního zdraví.
- Problém tělesného zdraví.

Reformní paradigma a reformní teorie SP

- Teorie sociální práce akcentující rovnoprávnost
- Vychází z Marxe, Fucoulda
- Boj proti jakékoliv formě útlaku
- Pracují především s právy a podporou utlačovaných
- Ve svém důsledku mohou vést k anarchii nebo útlaku majority
- Zkušenost s pozitivní diskriminací – zvýhodnění minority, má za následek novou diskriminaci – příklad černošských lékařů
- Nástrojem je revoluce, ale „revoluce“ pojídá své děti,

Soc. práce s jednotlivcem – poradenské paradigma

- Posouzení životní situace: příprava na setkání, setkání, reflexe, provedení zásahu
- Proces: cíl spolupráce, plán intervence (využití nejbližší komunity), realizace plánu, hodnocení výsledku

s.p. se skupinou

- Dyáda
- Malá skupina do 40 členů
- Velká skupina

Příklady skupin:

- - hospitalizovaní pacienti
- - matky na mateřské dovolené
- - rodiče dětí s podobnou diagnózou
- - komunitní centra seniorů

Pravidla ve skupině

- Mlčenlivost
 - STOP
 - Otevřenost a upřímnost
 - Odpovědnost k sobě a druhým
-
- Sociální dotazník – mapování sil ve skupině

Práce s rodinou

- Rodina
- Domov
- SPOD
- Vyvážení:
 - Potřeby dětí
 - Práva rodičů a jejich potřeby
 - Potřeby společnosti – maximalizace obchodu a tržeb – přímý rozpor s potřebami dětí

Komunitní práce

- **1. Zjišťování a analýza potřeb.** Sociální potřeba je v každé komunitě jiná, ale metody pro zjišťování potřeb komunity, a často i jedince, jsou velmi podobné. Ke zjišťování nejen sociálních potřeb se používá metoda SWOT analýza (soustřeďuje se na silné stránky, slabé stránky, na přednosti a na hrozby v komunitě, případně na širší vazby a souvislosti). Je vhodné udělat komparaci několika analytických metod.
- **2. Plánování.** V procesu plánování vycházíme z cíle, dále v závislosti na cíli volíme prostředky vedoucí ke změně, odhad časové náročnosti, finanční, personální náročnost a vhodnou metodu implementace (realizace) – cíle SMART.
- **3. Realizace plánu.** Zde jde o komunikaci jak uvnitř týmu, tak i navenek, o krátkodobé i střednědobé plánování aktivit a o průběh vyhodnocování aktivit.
- **4. Evaluace (vyhodnocení).** Jedná se o proces shrnující hodnocení různých zájmových skupin v rámci komunity. Často se na vyhodnocení zapomíná, ale bez dobrého vyhodnocení lze těžko pokračovat dále. Při hodnocení můžeme využít metody dotazníků, revize záznamů organizace, návštěvy na místě a pozorování.

Komunitní plán - makro rámec SP

- Povinnosti – kdo, co
- Komunitní plánování je metoda, která umožňuje zpracovat materiály rozvoje pro různé oblasti života na úrovni obce i kraje a která výrazně posiluje principy zastupitelské demokracie. Základem komunitního plánování a vyjednávání o budoucí podobě služeb je spolupráce *zadavatelů* (obcí) *s uživateli* (klienti) a *poskytovateli* (jednotlivé organizace) sociálních služeb.
- Cílem komunitního plánování sociálních služeb je zajistit dostupnost kvalitních sociálních služeb, které vycházejí ze zjištěných potřeb uživatelů a specifik místní komunity, posilovat sociální soudržnost komunity, podporovat sociální začleňování jednotlivců i skupin.

Proces

- fáze popisná – Zahrnuje popis charakteristiky lokality a současný způsob poskytování sociálních služeb, které jsou aktuálně k dispozici v dané lokalitě.
- fáze analytická – Jde o analýzu získaných dat.
- fáze – Příprava akčního plánu k dosažení rozvoje místních služeb.

Hořet a neshořet – mikro a mezo rámeček SP

- Supervize
 - Intervize
 - Kontrola
-
- Klient, pacient, kolega

